

Ortodoksinen uskonto 17.9.2020

Lopulliset hyvän vastauksen piirteet 12.11.2020

Tässä tiedostossa oleva taulukko (sivulla 5) ei välttämättä ole täysin saavutettava esimerkiksi ruudunlukuohjelman käyttäjille.

Lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ilmenevät perusteet, joiden mukaan koesuorituksen lopullinen arvostelu on suoritettu. Tieto siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu kokelaan koesuoritukseen, muodostuu kokelaan koesuorituksesta saamista pisteistä, lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ja lautakunnan määräyksissä ja ohjeissa annetuista arvostelua koskevista määräyksistä. Lopulliset hyvän vastauksen piirteet eivät välttämättä sisällä ja kuvaa tehtävien kaikkia hyväksytyjä vastausvaihtoehtoja tai hyväksytyyn vastauksen kaikkia hyväksytyjä yksityiskohtia. Koesuorituksessa mahdollisesti olevat arvostelumerkinnot katsotaan muistiinpanoluonteisiksi, eivätkä ne tai niiden puuttuminen näin ollen suoraan kerro arvosteluperusteiden soveltamisesta koesuoritukseen.

Uskonnonopetuksen keskeinen tehtävä on tukea opiskelijan uskontoihin ja katsomuksiin liittyvän yleissivistyksen muodostumista. Uskonnonopetuksessa tutustutaan uskontoihin ja uskonnollisuuden ilmenemismuotoihin sekä uskonottomuuteen. Ortodoksisessa uskonnonopetuksessa perehdytään ortodoksinen kirkon ja kristillisyyden kehittymisen vaiheisiin. Opetukseen kuuluvat myös ortodoksinen kirkon keskeiset opilliset ja eettiset periaatteet. Lisäksi tarkastellaan merkittäviä kristillisiä kirkkoja ja muita uskontoja. Uskontoja tarkastellaan osana kulttuuria, kulttuuriperintöä ja yhteiskuntaa sekä yksilön ja yhteisön elämää.

Uskonnon kokeessa on yhdeksän tehtävää, joista kokelaan tulee vastata viiteen. Koe on kaksiosainen. Osassa I on kuusi tehtävää. Kustakin tehtävästä saa 0–20 pistettä. Osassa II on kolme tehtävää, joista saa 0–30 pistettä kustakin. Osan I tehtävistä voi vastata kolmeen, neljään tai viiteen ja osan II tehtävistä korkeintaan kahteen. Kokeen maksimipistemäärä on 120. Sen saavuttaminen edellyttää, että kokelas vastaa kolmeen osan I tehtävään ja kahteen osan II tehtävään.

Koe sisältää luonteeltaan ja vaatimustasoltaan erilaisia tehtäviä. Osa tehtävistä edellyttää tiivistä ja lyhyttä vastaamista, osa puolestaan laajojen aihepiirien hallintaa ja esseemuotoista vastausta. Tehtävät voivat sisältää aineistoja, kuten tekstejä, kuvia, videoita, karttoja, diagrammeja, kaavioita ja tilastoja. Aineistojen tietoja tulee käyttää, soveltaa ja arvioida asianmukaisesti. Jos tehtävään kuuluu aineistoa, siihen on yleensä viitattava. Tehtäviin voi sisältyä merkkimäärärajoituksia, jolloin kyse on vastauksen suositeltavasta enimmäispituudesta. Siten merkkimäärän alittaminen ei vähennä pisteitä, mikäli vastauksen asiasisältö on

riittävä ja ilmaisu selkeää. Huomattava merkkimäärän ylittäminen vähentää vastauksesta saatavaa pistemäärää kunkin tehtävän hyvän vastauksen piirteiden yhteydessä erikseen mainitulla tavalla.

Uskonnon kokeessa arvioidaan kokelaan tiedollista osaamista, tiedon käsittelyä ja vastauksen esitystapaa. Tiedollisen osaamisen osalta arvioidaan sitä, kuinka hyvin kokelas hallitsee uskonnon oppimäärän asiasisällöt ja keskeisen uskontoja ja maailmankatsomuksia koskevan käsitteistön. Lisäksi arvioidaan sitä, miten vastauksen sisältö vastaa tehtävänantoa ja miten onnistuneesti vastaus on rajattu. Kaikissa tehtävissä arvioinnin lähtökohtana on se, että vastausten tulee noudattaa tehtävänantoa. Mikäli tehtävässä edellytetään esimerkiksi vertailua, tätä korostetaan myös arvioinnissa. Tietosisältöjen suuri määrä ei ole ansio, jos tiedot ovat tehtävänannon kannalta epäolennaisia. Asiavirheet ja käsitteiden virheellinen käyttö vähentävät vastauksen arvoa.

Tiedon käsittelyn osalta arvioidaan kokelaan taitoa esittää, analysoida, arvioida ja soveltaa uskontoja ja maailmankatsomuksia koskevaa tietoa. Huomiota kiinnitetään esitettyjen näkökohtien vakuuttavuuteen, perusteluihin ja asioiden problematisointiin. Onnistunut vastaus ilmentää uskontoja ja maailmankatsomuksia koskevien tietojen itsenäistä hallintaa, taitoa kehittää tietoa aiemmin omaksuttujen tietojen pohjalta sekä kykyä arvioida asioita analyttisesti monista eri näkökulmista. Lisäksi asiasisällöt, perustellut kannanotot ja mielipiteet on erotettu selkeästi toisistaan.

Esitystavan osalta arvioidaan vastauksen johdonmukaisuutta, eheyttä ja tyyllillistä sujuvuutta. Vastauksessa arvostetaan sujuvaa ja huoliteltua suomenkielistä asiatekstiä. Samojen asioiden toistaminen sekä epäselvä tai sekava ilmaisutapa vähentävät vastauksen arvoa.

Tiedollisen osaamisen tarkemmat kriteerit esitetään kunkin tehtävän kohdalla erikseen. Hyvän vastauksen piirteissä kuvataan kaksi erillistä arvioinnin kiintopistettä: hyvä vastaus, jolla saa noin 50 prosenttia kokonaispistemäärästä, sekä kiitettävä vastaus, jolla saa noin 80 prosenttia kokonaispistemäärästä. Moniosaisten tehtävien pisteet määritetään osakohtaisesti, ellei tehtävässä ole erikseen muuta mainittu. Mikäli tehtävä koostuu tavanomaista useammista osioista, pisteityksestä annetaan erilliset ohjeet. Laajoissa esseetehtävissä hyvän vastauksen piirteet ovat aina vain suuntaa antavia. Ne sisältävät lähinnä lukio-opintoihin liittyviä keskeisiä näkökohtia, mutta niiden lisäksi kokelaiden vastaukset voivat sisältää muita olennaisia seikkoja.

Yleisesti ottaen tiedollisen osaamisen ääripäitä edustavat vastaukset, jotka eivät sisällä lainkaan aihealueen kannalta olennaisia tietoja ja käsitteitä, ja vastaukset, jotka osoittavat aihealueen erinomaista hallintaa.

Viimeksi mainituille tunnusomaista on esimerkiksi se, että käsitteitä on käytetty asiantuntevasti ja luontevasti ja vastauksessa esitetyt tiedot ovat monipuolisia ja täsmällisiä. Näiden ääripäiden väliin sijoittuu niin kutsuttu hyvä vastaus, joka sisältää joitakin aihealueen kannalta olennaisia asioita ja jossa käsitteiden käyttö ja määrittely on pääosin asianmukaista. Tällainen vastaus voi kuitenkin sisältää myös yksittäisiä asiavirheitä.

Tyypillisesti tiedollinen osaaminen, tiedon käsittely ja esitystapa kytkeytyvät vastauksissa toisiinsa, sillä aihekokonaisuuden kannalta olennaisten tietojen hahmottaminen, asianmukaisten käsitteiden käyttö, argumentaation johdonmukaisuus ja tyyllinen sujuvuus liittyvät yhteen. Alla esitetään erityisesti tiedon käsittelyä ja esitystapaa koskevat yleiset, suuntaa antavat kuvaukset, jotka havainnollistavat arviointiin vaikuttavia tekijöitä.

Heikot vastaukset ovat tyyliään sekavia ja rakenteeltaan jäsentymättömiä. Ne vastaavat tehtävänantoa vain osittain tai eivät lainkaan. Tällaisissa vastauksissa tehtävän aineistoa ei hyödynnetä eikä esitettyjä näkemyksiä perustella pätevästi. Pistemäärältään tällaiset vastaukset jäävät tyypillisesti alle neljäsosaan kokonaispistemäärästä.

Alle puoleen kokonaispistemäärästä jäävät myös sellaiset vastaukset, joissa on esitetty yksi tai useampi aihealueen kannalta olennainen asia ja käsite mutta jotka ovat rakenteeltaan jäsentymättömiä ja tyyliään sekavia. Tällaisiin vastauksiin voi sisältyä myös toistoa, liioittelua, epäuskottavia perusteluja ja luettelomaisuutta.

Hyvä vastaus on sellainen, jolla saa noin puolet kokonaispistemäärästä. Tällainen vastaus noudattaa pääosin tehtävänantoa, ja siinä esitetään useita aihealueen kannalta olennaisia tietoja ja näkökulmia. Tehtävään kuuluvaa aineistoa on hyödynnetty joiltain osin, ja vastauksessa on merkkejä tiedon soveltamisesta ja kehittelystä. Vastauksessa on nähtävissä pyrkimys johdonmukaiseen rakenteeseen ja asioiden perustelemiseen. Vastaus saattaa kuitenkin olla paikoin jäsentymätön ja luettelomainen, ja perustelut voivat olla pintapuolisia.

Kiitettävä vastaus on sellainen, jolla saa noin 80 prosenttia kokonaispistemäärästä. Tällaisessa vastauksessa useat tehtävänannon kannalta olennaiset asiat ja näkökulmat on onnistuttu liittämään johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Vastaus on tehtävänannon mukainen ja kieliasultaan huoliteltu. Vastauksessa esitetyt perustelut ovat selkeitä ja monipuolisia, ja tietoa sovelletaan ja kehitellään uskottavasti.

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA
STUDENTEXAMENSÄMÄNDEN

Kaikkein korkeimpiin pistemääriin yltäville vastauksille on edellä mainittujen asioiden lisäksi tyypillistä se, että niistä ilmenee aihealueen syvälinen ymmärtäminen ja kyky liittää asiat laajempiin yhteyksiin.

Tehtävään sisältyviä aineistoja on hyödynnetty oivaltavasti ja toisiinsa suhteuttaen. Vastaukset ovat perusteluiltaan vakuuttavia ja kokonaisuutena hyvin argumentoituja. Ne voivat sisältää myös kekseliäitä ja yllättäviäkin näkökulmia sekä avauksia vaihto-ehdoiksiin lähestymistapoihin.

Uskonnon ylioppilaskokeen arviointi

Pistemäärät	alle 25 %	25–50 %	50 % hyvä vastaus	80 % kiitettävä vastaus	yli 80 %
Tiedollinen osaaminen: Arvioidaan opetussuunnitelman edellyttämän asiasisällön tuntemusta, käsitteiden asianmukaista ja täsmällistä käyttöä, sisällön ja tehtävänannon vastaavuutta sekä vastauksen rajausta.	Vastaus sisältää hyvin vähän tai se ei sisällä lainkaan aihealueen kannalta olennaisia tietoja ja käsitteitä.	Vastauksessa on esitetty yksi tai useampi aihealueen kannalta olennainen asia ja käsite.	Vastaus sisältää useita aihealueen kannalta olennaisia asioita. Käsitteiden käyttö ja määrittely on pääosin asianmukaista. Vastaus voi sisältää myös yksittäisiä asiavirheitä (tarkemmat tehtäväkohtaiset kriteerit on esitetty hyvän vastauksen piirteissä).	Vastaus osoittaa aihealueen kiitettävää hallintaa. Käsitteitä on käytetty asiantuntevasti ja luontevasti, ja vastauksessa esitetyt tiedot ovat monipuolisia ja täsmällisiä (tarkemmat tehtäväkohtaiset kriteerit on esitetty hyvän vastauksen piirteissä).	Vastaus osoittaa aihealueen syvällistä ymmärtämistä ja kykyä liittää asiat laajempiin yhteyksiin.
Tiedon käsittely ja esitystapa: Arvioidaan kokelaan taitoa esittää, analysoida, arvioida ja soveltaa tietoa. Esitystapaa arvioidaan vastauksen johdonmukaisuuden, eheyden ja tyyllillisen sujuvuuden näkökulmista.	Vastaus on tyylliltään sekava ja rakenteeltaan jäsentymätön. Se vastaa tehtävänantoon vain osittain, tai se ei vastaa siihen lainkaan. Tehtävän aineistoa ei hyödynnetä eikä esitettyjä näkemyksiä perustella pätevästi.	Vastaus on rakenteeltaan jäsentymätön ja tyylliltään sekava. Se voi sisältää toistoa, liioittelua, epäuskottavia perusteluja ja luettelomaisuutta.	Vastaus noudattaa pääosin tehtävänantoa. Siinä on esitetty useita aihealueen kannalta olennaisia tietoja ja näkökulmia. Tehtävän aineistoa on hyödynnetty joiltain osin, ja vastauksessa on merkkejä tiedon soveltamisesta ja kehittelystä. Vastauksesta näkyy pyrkimys johdonmukaiseen rakenteeseen ja asioiden perustelemiseen, mutta se voi olla paikoin jäsentymätön ja luettelomainen. Perustelut voivat olla pintapuolisia.	Vastauksessa useat tehtävänannon kannalta olennaiset asiat ja näkökulmat on liitetty johdonmukaisesti kokonaisuudeksi. Vastaus on tehtävänannon mukainen ja kieliänsuhteellisesti huoliteltu. Esitetyt perustelut ovat selkeitä ja monipuolisia. Tietoa sovelletaan ja kehitellään uskottavasti.	Vastauksessa tehtävän aineistoja on hyödynnetty oivaltavasti ja toisiinsa suhteuttaen. Perustelut ovat vakuuttavia ja hyvin argumentoituja. Vastaus voi sisältää kekseliäitäkin näkökulmia ja avauksia vaihtoehtoisin lähestymistapoihin.

Osa I: 20 pisteen tehtävät

1. Väittämiä uskonnoista (20 p.)

Uskontojen tunnuspiirteitä

1.1. Siddhartha Gautama on hindulaisuuteen kuuluva profeetta. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.2. Bahá'í-uskon tausta on islamilaisessa perinteessä. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (1 p.)
- Väärin (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.3. Vishnu, Shiva ja Kali vastaavat kristinuskon kolminaisuusoppia. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.4. Suufilaisuus on islamin suuntaus. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (1 p.)
- Väärin (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.5. Ortodoksisjuutalaiset ovat kristillisen kirkon lahko. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

Ortodoksinen kirkko

1.6. Orientaaliset kirkot ovat saaneet alkunsa 400-luvun lopulla. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (1 p.)
- Väärin (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.7. Bulgarian ortodoksinen kirkko on yksi niin sanotuista vanhoista patriarkaateista. (1 p.)

(monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.8. Nestoriolaisuus opettaa, että Kristuksessa on kaksi persoonaa. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (1 p.)
- Väärin (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.9. Ortodoksinen kirkon opetuksen mukaan esineet eivät voi olla reliikkejä. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.10. Ortodoksinen kirkon opetuksen mukaan ihminen kuuluu sekä näkyvään että näkymättömään maailmaan. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (1 p.)
- Väärin (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

Ortodoksinen kirkon opillisia lähtökohtia ja vaikutteita

1.11. Vanhan testamentin patriarkat ovat olleet esikuvana ortodoksinen kirkon patriarkaattien synnyssä.

(1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.12. Johannes Damaskolainen on puolustanut kirjoituksillaan ikonien asemaa ortodoksisessa kirkossa.

(1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (1 p.)
- Väärin (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.13. Juutalaisuus ja islam vaikuttivat ikonoklasmin syntyyn. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (1 p.)
- Väärin (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.14. Ortodoksisen kirkon uskontunnustus on saanut nimensä toisen ja kolmannen kirkolliskokouksen mukaan. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.15. Kristinuskon evankeliumit ovat saaneet vaikutteita sekä Toorasta että Koraanista. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

Ortodoksinen kirkko ja muut kirkkokunnat Suomessa

1.16. Metropoliitta Elia on Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispa. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.17. Ekumenian keskeisin tehtävä on kasvattaa kristittyjen määrää Suomessa. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.18. Trifon Petsamolainen teki lähetystyötä kolttasaamelaiden keskuudessa. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (1 p.)
- Väärin (-1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.19. Lintulan luostari sijaitsi ennen Heinävedelle siirtymistä Laatokan saarella. (1 p.) (monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

1.20. Useimmat luterilaisen kirkon herätysliikkeistä ovat syntyneet Etelä-Suomessa. (1 p.)

(monivalintavastaus)

- Oikein (-1 p.)
- Väärin (1 p.)
- En vastaa (0 p.)

2. Pyhiinvaellus (20 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten jäsentyneesti ja monipuolisesti kokelas vertailee ortodoksisen kirkon pyhiinvaelluksia laulaja Jim Morrisonin ja kirjailija Pentti Saarikosken haudoille tehtäviin pyhiinvaelluksiin.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas vertailee pyhiinvaelluksia esittäen vähintään kolme näkökohtaa.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas vertailee pyhiinvaellukseen liittyviä ilmiöitä monipuolisesti ja syvällisesti. Kokelas käsittelee sekä yhdistäviä että erottavia tekijöitä ja mainitsee konkreettisia esimerkkejä.

Vastauksessa voi tuoda esiin esimerkiksi seuraavia, vertailtavia pyhiinvaelluksia yhdistäviä näkökohtia:

- Pyhiinvaelluksen kohde liittyy kuuluisaksi tulleeseen henkilöön, joka on ollut tai josta on tullut esikuva.
- Tiedetään, mihin henkilö on haudattu.
- Kohteeseen tehty matka koetaan voimaannuttavaksi.
- Matkaan liittyy yhteisöllisyyden kokemus.
- Kohteeseen meneminen liittyy tietyn (ala)kulttuurin olemukseen tai toimintatapaan.
- Pyhiinvaellus on matka johonkin vaelluksen tekevälle itselleen merkittävään ja tärkeään kohteeseen.
- Kohteena on paikka, jossa merkittävä henkilö on elänyt tai johon hänet on haudattu (ortodoksisesta perinteestä esim. Kristuksen hauta Jerusalemissa), tai kohde liittyy merkittävään tapahtumaan (ortodoksisessa perinteessä Kristuksen kirkastumisen vuori).
- Pyhiinvaellus voidaan tehdä joko yksin tai yhdessä muiden kanssa.
- Pyhiinvaelluskohdetta tulee kunnioittaa uskontoon tai kohteeseen liittyvin tavoin esimerkiksi jättämällä sinne jotakin (esim. ruokaa, kukkia, esineitä).

Vastauksessa voi tuoda esiin esimerkiksi seuraavia, vertailtavia pyhiinvaelluksia erottavia näkökohtia:

- Ortodoksinen pyhiinvaellus on usein hengellinen tai uskonnollinen kokemus.

- Ortodoksiseen pyhiinvaellukseen liittyy oleellisesti rukous, joka voi olla anomus, kiitos tai ylitys kohteen kautta Jumalalle, Neitsyt Marialle tai Jeesukselle.
- Ortodoksisen pyhiinvaelluksen tarkoitus on vahvistaa pyhiinvaeltajan kokemusta esimerkiksi omasta uskostaan sekä tukea häntä tässä.
- Ortodoksiseen pyhiinvaellukseen liittyy oleellisesti oman hengellisen elämän tarkastelu ja esimerkiksi jumalanpalvelukseen osallistuminen matkan aikana tai kohteessa.
- Ortodoksisessa kirkossa reliikit eli pyhänjäännökset ja niiden kunnioittaminen liittyvät oleellisesti pyhiinvaellukseen.
- Ortodoksisessa perinteessä pyhiinvaellus on osa uskonnollista kulttuuria.
- Populaarikulttuurissa pyhiinvaellus liittyy henkilöpalvontaan tai henkilön arvostuksen kasvamiseen tämän kuoleman jälkeen henkilökulttina.
- Populaarikulttuuriin liittyvät pyhiinvaellukset eroavat kristillisestä pyhiinvaelluksesta siten, että kohteet liittyvät tietyn kulttuurin osa-alueeseen, ei uskontoon sinällään.
- Populaarikulttuurissa kunnioituksen ja huomion kohde on nostettu asemaansa maallisten ominaisuuksiensa ja saavutustensa ansiosta, aluksi vain pienen joukon piirissä.
- Käsite ”pyhiinvaellus” on lainattu populaarikulttuuriin uskonnollisesta kielenkäytöstä, eikä kohteella ole minkään uskonnon antamaa ”pyhää” asemaa.

3. Opillisia väitteitä (20 p.)

Tehtävä koostuu neljästä väittämästä. Vastauksissa arvioidaan sitä, miten täsmällisesti kokelas perustelee kutakin väittämää, ja sitä, onko se oikein vai väärin. Kussakin kohdassa vastauksen enimmäispituus on 500 merkkiä. Ohjepituuden ylittäminen yli 100 merkillä vähentää pistemäärää kahdella pisteellä.

Hyvässä vastauksessa (3 p.) kokelas osoittaa tietävänsä, onko väite oikein vai väärin, ja perustelee vastauksensa vähintään yhdellä näkökohdalla.

Kiitettävässä vastauksessa (5 p.) kokelas osoittaa tietävänsä, onko väite oikein vai väärin, ja perustelee vastauksensa vähintään kahdella näkökohdalla.

3.1. Ortodoksisen kirkon opetuksen mukaan Jumalansynnyttäjä oli neitsyt. (5 p.)

- Väite on oikein.
- Ortodoksisen kirkon opetuksen mukaan opetus perustuu profeetta Jesajan ennustukseen (Jes. 7:14: ”Neitsyt tulee raskaaksi ja synnyttää pojan – –”).

- Ortodoksisen kirkon opetuksen mukaan neitsyen raskaaksi tulo ei ollut ihmisen suunnittelemaa toimintaa vaan Jumalan.
- Ortodoksisen kirkon opetuksen mukaan Kristus ei syntynyt ihmisen tahdon tuloksena vaan Jumalan.
- Ortodoksisen kirkon opetus Jumalansynnyttäjästä käsiteltiin ja vahvistettiin Efeson kolmannessa ekumeenisessa kirkolliskokouksessa vuonna 431.

3.2. Suomessa esiintyi muinaisuskon rituaaleja vain esikristillisellä ajalla. (5 p.)

- Väite on väärin.
- Suomalaista muinaisuskoa harjoitettiin esimerkiksi ortodoksien parissa vielä 1900-luvulla.
- Karjalassa oli suomea taitamattomia venäläisiä pappeja, joten kansan kristinuskon opetus oli heikkoa. Karjalaiset eivät ymmärtäneet toimivansa pakanallisesti, eivätkä he nähneet ristiriitaa kristinuskon ja muinaisuskon välillä.
- Karjalaiset elivät sekä kalevalaisen muinaisuskon sävyttämän kulttuurin että ortodoksisen kulttuurin piirissä.
- Metsästy- ja kalastuskulttuuriin kuuluivat eläinten lepyttelyt vielä 1900-luvun alussa.
- Osa muinaisuskon tavoista siirrettiin ortodoksisen kulttuurin piiriin, mm. grobun käyttö ja ruuan vienti haudoille.

3.3. Buddhalainen voi olla ateisti. (5 p.)

- Väite on oikein.
- Buddhalaisuutta kutsutaan myös filosofiaksi tai ateistiseksi uskonnoksi. Eräissä buddhalaisuuden suuntauksissa on myös uskoa jumaluuksiin, vaikka buddhalaisuuden mukaan jumalilla ei ole olennaista merkitystä elämän kiertokulusta vapautumisen kannalta.
- Buddhalaisuuden perustaja prinssi Siddhartha Gautama sanoi olevansa ihminen, ei jumala.
- Gautama ei opettanut jumalan palvontaa.
- Buddhalaisuuden yksi perusajatuksista on oikeanlainen elämä, ei oikeanlainen usko.

3.4. Ikoni on maalattua teologiaa. (5 p.)

- Väite on oikein.
- Ortodoksisen kirkon opin mukaan ikonimaalauksen perustana on Kristuksen syntyminen ihmiseksi. Tämä on myös peruste Kristuksen kuvaamiselle.
- Ikonien käytöstä annettiin dogmi seitsemännessä ekumeenisessa kirkolliskokouksessa vuonna 787. Dogmi antaa ohjeet siitä, mitä saa kuvata ja mitkä asiat eivät ole kuvattavia (esimerkiksi Jumala).

- Ikoni ei saa koskaan olla maalarin mielivaltainen luomus, vaan maalatun kuvan pitää vastata kirkon opetusta.
- Ikoniteologian ja sen käytön perusteet varhaisen kirkon ajalta kokosi Johannes Damaskolainen (k. 749).

4. Uskonnollista kuvastoa (20 p.)

Tehtävä koostuu neljästä osasta, jotka arvioidaan erikseen. Kustakin osasta voi saada enintään 5 pistettä. Vastauksissa arvioidaan sitä, osaako kokelas yhdistää kuvat oikeaan uskontoon, ja sitä, miten jäsentyneesti ja täsmällisesti hän esittelee kunkin kuvan keskushahmon merkitystä kyseisessä uskonnossa. Kuvan liittämistä oikeaan uskontoon saa yhden pisteen ja kuvassa olevan hahmon nimeämisestä saa yhden pisteen. Hahmon merkityksen esittelystä saa korkeintaan kolme pistettä (1 p. / olennainen asia). Vastauksen enimmäispituus kussakin kohdassa on 500 merkkiä. Ohjepituuden ylittäminen yli 100 merkillä vähentää pistemäärää kahdella pisteellä.

4.1. (5 p.)

Kuva liittyy hindulaisuuteen. Kuva esittää Ganeshaa (Ganeša). Norsupäisenä, ihmisvartaloisena ja useimmiten nelikätisenä kuvattu (ks. kuva) Ganesha on yksi hindulaisuuden suosituimmista ja eniten palvotuista jumalista kaikkialla Intiassa. Hän on viisauden ja hyvän onnen jumala. Ganeshan puoleen kääntytään aloitettaessa jotakin uutta ja esimerkiksi valmistauduttaessa matkalle tai koulun kokeisiin. Hindulaisen mytologian mukaan Ganesha on kahden jumalan, Shivan ja Parvatin, poika. Vastauksessa voidaan mainita myös muita Ganeshan merkitystä kuvaavia asioita.

4.2. (5 p.)

Kuva liittyy buddhalaisuuteen. Kuva esittää Gautama Buddhaa. Siddhartha Gautama on buddhalaisuuden keskeisten opetusten oivaltaja ja muotoilija. Hänen opetustensa pohjalta on syntynyt buddhalaisuus. Siddhartha Gautaman kerrotaan valaistuneen bodhipuun juurella mietiskellessään (ks. kuva), jolloin hänestä tuli valaistunut eli buddha. Valaistumisensa jälkeen Gautama Buddha opetti vuosikymmenten ajan muille oivaltamia asioita, kuten sen, miten elämän kiertokulusta on mahdollista vapautua. Gautama Buddha toimii esikuvana buddhalaisille. Vastauksessa voidaan mainita myös muita Gautama Buddhan merkitystä kuvaavia asioita.

4.3. (5 p.)

Kuva liittyy kristinuskoon. Kuva esittää Neitsyt Mariaa. Neitsyt Maria on Jeesuksen äiti. Uuden testamentin evankeliumien mukaan Maria tuli raskaaksi neitsyenä Pyhästä Hengestä ja synnytti Jumalan pojan,

Jeesuksen. Neitsyt Maria on kristinuskossa erittäin arvostettu. Ortodoksisessa ja katolisessa kirkossa häntä kunnioitetaan tärkeänä pyhänä tai pyhimyksenä. Neitsyt Maria kuvataan usein sinisessä viitassa, kuten myös kuvan ortodoksisessa ikonissa. Vastauksessa voidaan mainita myös muita Neitsyt Marian merkitystä kuvaavia asioita.

Neitsyt Marian voi liittää perustellusti islamiinkin, sillä hänestä kerrotaan myös Koraanissa. Mikäli vastaus perustuu tähän huomioon, täysiin pisteisiin vaaditaan kuitenkin maininta siitä, että aineistona oleva kuva edustaa kristillistä (ortodoksista) perinnettä.

4.4. (5 p.)

Kuva liittyy šintolaisuuteen. Kuva esittää Amaterasu Ōmikamia. Amaterasu on auringon jumalatar. Šintolaisen mytologian mukaan Japanin keisari polveutuu Amaterasusta. Amaterasu Ōmikamille omistettu pyhäkkö Isessä on Japanin valtiošinton tärkein pyhäkkö. Amaterasuun liittyy myytti siitä, miten jumalatar pakeni ja piiloutui luolaan ja vei auringonvalon mennessään. Amaterasu houkuteltiin luolasta tanssilla, naurulla ja peilillä, josta hän näki oman kuvansa. Vastauksessa voidaan mainita myös muita Amaterasu Ōmikamin merkitystä kuvaavia asioita.

5. Kristillinen luostarilaitos (20 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten jäsenyneesti, monipuolisesti ja oivaltavasti kokelas vertailee ortodoksisen ja roomalaiskatolisen kirkon luostarilaitosta ja niiden toimintaa.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas vertailee ortodoksisen ja roomalaiskatolisen kirkon luostarilaitosta ja niiden toimintaa esittämällä vähintään kolme olennaista näkökohtaa.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas vertailee ortodoksisen ja roomalaiskatolisen kirkon luostarilaitoksen yhtäläisyyksiä ja eroja jäsenyneesti ja syvällisesti.

Vastaus voi sisältää esimerkiksi seuraavia yhdistäviä piirteitä:

- Luostarilaitos on syntynyt Egyptissä yksittäisten ihmisten erämaakilvoittelun kautta.
- Keskeisiä henkilöitä ovat olleet 300-luvulla eläneet pyhä Antonius Suuri ja pyhittäjä Pakhomios Suuri, jotka kilvoittelivat yksin erakkoelämää viettäen.
- Ensimmäisen luostarin perustajana pidetään pyhittäjä Pakhomios Suurta, joka laati myös ensimmäiset luostarielämän yhteisöllisyyteen perustuvat luostarisäännöt.

- Yhteisöluostareita kutsutaan kinobioottisiksi luostareiksi, ja ne ovat ortodoksisen ja katolisen kirkon luostarilaitoksen yleisin kilvoittelumuoto.
- Kinobioottisissa luostareissa munkit ja nunnat asuva omilla kelloissaan yksin, mutta kaikki kokoontuvat yhteisiin jumalanpalveluksiin sekä ruokailevat ja tekevät kuuliaisuustehtäviä yhdessä.
- Luostarilupaukseen kuuluu kolme periaatetta: kilvoittelijalla ei ole omaisuutta, hän ei avioitu ja hän on kuuliainen luostarin johtajalle.
- Luostarielämä on ollut sosiaalisesti arvostettu elämäntyyli avioliiton vaihtoehtona.
- Luostarikilvoitteluun kuuluu novitsiaatti ennen munkiksi vihkimistä.
- Miesluostarin asukasta kutsutaan vihkimyksen jälkeen munkiksi ja naisluostarin asukasta nunnaksi.

Vastaus voi sisältää esimerkiksi seuraavia erottavia piirteitä:

- Lännen luostarilaitoksen isänä pidetään 500-luvulla elänyttä pyhää Benedictus Nursialaista, joka perusti Monte Cassinon luostarin.
- Lännen luostareissa on myös korostettu periaatetta ”tee työtä ja rukoile” (ora et labora).
- Lännen luostareissa on korostunut ja korostuu vastuun ottaminen yhteiskunnallisista tehtävistä. Näitä ovat esimerkiksi köyhistä ja sairaista huolehtiminen sekä luostarikoulujen ylläpitäminen.
- Lännen luostarit ovat olleet aikansa sivistyskeskuksia ja alkuna useille yliopistoille.
- Lännen luostarilaitokseen syntyi erilaisia veljeskuntia, jotka korostivat jotain tiettyä kilvoittelun tai toiminnan muotoa.
- Tunnettuja veljeskuntia ovat dominikaanit, fransiskaanit ja jesuiitat.
- Tunnettuja sisaristoja ovat karmeliittasisaret ja birgittalaissisaret.
- Idän kirkon luostarilaitoksessa ei ole erillisiä veljeskuntia tai sisaristoja eli luostarilaitos on yhtenäinen.
- Luostarikilvoittelun idiorytmia-muoto on käytössä jossain määrin vain ortodoksisessa kirkossa. Siinä kilvoittelijat elävät yksin ja kokoontuvat vain jumalanpalveluksiin.
- Idän luostareissa on korostettu kilvoittelijoiden henkilökohtaista hengellistä kasvua, rukouselämää ja Jumalan palvelemista luostarin toiminnossa ja jumalanpalveluksissa.
- Ortodoksiluostarit korostavat rukousta ja jumalanpalveluselämää.
- Keskiajalla myös ortodoksiluostarit toimivat filantrooppisina keskuksina.
- Erytisansiona pidetään jonkin sääntökunnan tarkempaa esittelemistä.

6. Uskontokeskustelu (20 p.)

Tehtävä koostuu kahdesta osasta, jotka arvioidaan erikseen.

6.1. (10 p.)

Tehtävässä arvioidaan sitä, miten jäsentyneesti ja täsmällisesti kokelas esittelee uskontodialogin käsitteen ja kuvaa sitä esimerkkien avulla.

Hyvässä vastuksessa (5 p.) kokelas määrittelee dialogin käsitteen ja mainitsee kaksi esimerkkiä.

Kiitettävässä vastuksessa (8 p.) kokelas määrittelee dialogin käsitteen monipuolisesti sekä esittelee kaksi esimerkkiä.

6.2. (10 p.)

Tehtävässä arvioidaan sitä, miten vakuuttavasti kokelas päättelee keskustelijoiden uskonnolliset taustat ja perustelee päätelmänsä. Niin ikään arvioidaan sitä, kuinka monipuolisesti hän pohtii tekstikatkelmaa kulttuurien ja katsomusten kohtaamisen kannalta.

Hyvässä vastuksessa (5 p.) kokelas mainitsee, että keskustelijat ovat todennäköisesti abrahamilaisten uskontojen edustajia. Vastuksessa tuodaan esiin, että aineistona olevassa tekstikatkelmassa uskontoja yhdistävät asiat loivat lähtökohdan positiiviselle vuorovaikutukselle.

Kiitettävässä vastuksessa (8 p.) kokelas pohtii kulttuurien ja katsomusten kohtaamista esimerkkitapauksessa syvällisesti ja oivaltavasti. Vastuksessa pohditaan abrahamilaisia uskontoja yhdistäviä tekijöitä sekä maahanmuuttoa ja kotoutumista.

Osa II: 30 pisteen tehtävät

7. Uskontoihin kohdistuva vaino (30 p.)

Tehtävä koostuu kahdesta osasta, jotka arvioidaan erikseen.

7.1. (20 p.)

Vastuksessa arvioidaan sitä, miten jäsentyneesti ja monipuolisesti kokelas erittelee uskontoihin ja niiden harjoittajiin kohdistuvan vainon syitä ja muotoja nykypäivän maailmassa.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas esittelee vähintään kolme syytä vainoon ja kuvailee vähintään kolmea vainon muotoa. Hyvässä vastauksessa riittää aineistoissa mainittujen juutalaisuuden ja kristinuskon esimerkkien jäsentynyt käsittely; pelkkä esimerkkien nimeäminen ei riitä.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas erittelee jäsentyneesti ja monipuolisesti vainon syitä ja muotoja. Kiitettävässä vastauksessa edellytetään esimerkkejä myös muista uskonnoista kuin vain aineistoissa käsitellyistä juutalaisuudesta ja kristinuskosta tai vaihtoehtoisesti juutalaisiin ja kristittyihin liittyvän vainon ansiokasta käsittelyä myös muiden kuin aineistoissa mainittujen esimerkkien avulla. Vastauksen edellytetään keskittyvän vainon muotojen osalta nykypäivään, mutta syitä on käsiteltävä myös historiallisesta näkökulmasta.

Syitä vainoihin ovat esimerkiksi seuraavat:

- vierasviha, jonka kohteena ovat myös uskonnolliset vähemmistöt (esim. lisääntyneen maahanmuuton myötä voimistunut muslimeihin kohdistuva vihamielisyys monissa Euroopan maissa)
- etninen vaino, joka kohdistuu uskonnoltaan vähemmistöasemassa olevaan ryhmään (esim. rohingyojen vainoa Myanmarissa ja juutalaisiin kohdistuvaa vainoa voi tarkastella tästä näkökulmasta)
- aluepolitiikkaan ja vallankäyttöön liittyvät tekijät, jotka kytkeytyvät myös uskontoihin (esim. Palestiinan ja Jerusalemin tilanne taustoineen tai Tiibetin buddhalaisiin kohdistuva vaino Kiinan hallitsemassa Tiibetissä ja dalai-laman johtaman pakolaishallituksen asema)
- kansalliseen yhtenäisyyteen vetoaminen (esim. kristinuskon näkeminen uhkana valtion yhtenäisyydelle Kiinassa tai hindunationalistinen ajattelu, jossa islam nähdään uhkana olemukseltaan hindulaiselle Intialle)
- uskonnollinen tai poliittinen ääriajattelu (esim. äärioikeistolainen ajattelu, johon voi liittyä juutalais- ja islamvastaisuutta, ääriivasemmistolainen tai ääri-islamilainen ajattelu, johon voi liittyä Palestiina-kysymykseen kytkeytyvää juutalaisvastaisuutta, tai ääri-islamilainen ajattelu, johon kytkeytyy esim. koptikristittyjen vaino Egyptissä)
- yhteiskunnallinen epävakaus ja talouden ongelmat (näistä voidaan syyttää uskonnollista ryhmää ja ne voivat välillisesti aiheuttaa syrjintää ja vainoa)
- historialtaan pitkä antisemitistinen ajattelu, jota esiintyy nykyään esimerkiksi äärioikeistossa, ääriivasemmistossa ja islamin ääriilikkeissä.

Vainojen muotoja ovat esimerkiksi seuraavat:

- vihamieliset kommentit ja muu väkivalta uskonnollisia symboleja tai uskonnollista vaatetusta käyttäviä kohtaan
- omaisuuden rikkominen ja tuhoaminen, esim. hyökkäykset uskontojen pyhiin paikkoihin tai kokoontumistiloihin
- uskonnonharjoittamisen estäminen, kuten uskonnollisiin tilaisuuksiin pääsyn estäminen, tilaisuuksien keskeyttäminen tai niiden häiritseminen, kokoontumistilojen sulkeminen
- tiettyä ryhmää leimaava vaalimainonta, propaganda ja vihapuhe
- uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistuneiden rankaiseminen, esim. pidätykset, tuomiot, vaatimus allekirjoittaa uskon kieltäviä tunnustuksia
- syrjinnän muodot, esim. syrjintä koulutuksessa, työelämässä ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

7.2. (10 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten monipuolisesti ja oivaltavasti kokelas pohtii keinoja ehkäistä uskontoihin ja niiden kannattajiin kohdistuvaa syrjintää ja vainoa.

Hyvässä vastauksessa (5 p.) kokelas esittelee pintapuolisesti vähintään kahta keinoa ehkäistä uskontoon perustuvaa syrjintää ja vainoa tai hän käsittelee yhtä keinoa syvällisesti. Ehkäisyä voi käsitellä joko aineistoissa mainittujen tai muiden uskontojen näkökulmasta.

Kiitettävässä vastauksessa (8 p.) kokelas esittelee monipuolisesti ja oivaltavasti useita keinoja ehkäistä uskontoon perustuvaa syrjintää ja vainoa.

Kokelas voi vastauksessaan pohtia esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

- poliittinen päätöksenteko, lainsäädäntö
- uskonnollisten ja poliittisten kiistojen erottaminen toisistaan
- uskonnonvapauden ja sananvapauden korostaminen ja puolustaminen
- lasten ja nuorten kasvatus ja koulutus, asiallisen tiedon lisääminen
- ennakkoluulojen murtaminen, stereotyyppien tiedostaminen ja pohtiminen, väärän tiedon oikaiseminen
- vihapuheeseen puuttuminen

- ekumenian, uskontodialogin ja katsomusten dialogin edistäminen, vuoropuhelun rakentaminen ja ylläpitäminen sekä paikallisten toimijoiden että uskonnollisten johtajien tasolla
- uskonnollisten johtajien merkitys toisiin uskontoihin kohdistuvissa asenteissa.

8. Naisten roolit ja sukupuolen merkitys (30 p.)

Tehtävä koostuu kahdesta osasta, jotka arvioidaan erikseen.

8.1. (10 p.)

Tehtävässä arvioidaan sitä, miten jäsentyneesti ja oivaltavasti kokelas analysoi naisen asemaa ja rooleja ortodoksisessa kirkossa valitsemanaan historiallisena ajanjaksona.

Hyvässä vastauksessa (5 p.) kokelas tarkastelee naisten asemaa ja rooleja ortodoksisessa kirkossa valitsemanaan historiallisena ajanjaksona tuoden tarkastelussaan esille vähintään kaksi näkökulmaa.

Kiitettävässä vastauksessa (8 p.) kokelas analysoi naisten asemaa ja rooleja monipuolisesti ja jäsentyneesti. Vastauksessa kiinnitetään huomiota naisten keskenään erilaiseen asemaan samanakin ajanjaksona.

Vastaus voi sisältää esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

- liturginen asema tai rooli
- sosiaalinen asema tai rooli
- julistuksellinen asema tai rooli
- hallinnollinen asema tai rooli
- marttyyryyteen liittyvä asema tai rooli
- Jumalansynnyttäjän asema kirkossa.

8.2. (20 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten monipuolisesti ja syvällisesti kokelas pohtii sukupuolen merkitystä ortodoksisen kirkon liturgisessa elämässä.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas pohtii sukupuolen merkitystä ortodoksisen kirkon liturgisessa elämässä vähintään kahdesta näkökulmasta.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas pohtii sukupuolen merkitystä ortodoksisen kirkon liturgisessa elämässä syvällisesti ja oivaltavasti. Vastauksessa tuodaan esiin asiaan liittyvää historiallista perspektiiviä ja kriittistä analyysiä. Vastauksessa tulee tarkastella kumpaakin sukupuolta.

Vastaus voi sisältää esimerkiksi seuraavia näkökulmia:

- Pappuus ja muut palvelutehtävät, ortodoksisen kirkon historiassa ei ole ollut naispappeutta.
- Varhaiskirkon ja Bysantin aikakaudella kirkossa oli naisdiakonisseja, jotka avustivat muun muassa kasteissa. Naiset ovat toimineet opetustehtävissä. Paavali kutsuu eräitä naisia työtovereikseen. Naisia on kutsuttu nimellä apostolienvertainen (esim. Pyhä Helena, Pyhä Niina).
- Naisilla on ollut sosiaalisen asemansa puolesta suuri merkitys kirkon historiassa. Uuden testamentin mukaan varakkaiden naisten kodeissa toimitettiin jumalanpalveluksia.
- Bysantin keisarinnoilla oli vaikutusta myös kirkon elämään (keisarinna Helena, keisarinna Irene). Luostareiden igumenioita arvostettiin. Liturgisessa elämässä käännetään naispyhiin puoleen.
- Ortodoksisen kirkon keskeinen oppi on theosis eli jumaloituminen. Sen mahdollisuus ei ole sukupuolittunut, joten se on mahdollista niin miehille kuin naisillekin. Nainen voi kohota pyhäksi siinä missä mieskin, ja pyhittynyt nainen saattaa kohota mieshierarkkeja (esim. piispoja) korkeammalle.

Aineistojen monipuolinen hyödyntäminen pohdittaessa sukupuolen merkitystä ortodoksisen kirkon liturgisessa elämässä voidaan katsoa ansioksi.

9. Ortodoksisen kirkon luonne (30 p.)

Tehtävä koostuu kahdesta osasta, jotka arvioidaan erikseen.

9.1. (20 p.)

Tehtävässä arvioidaan sitä, miten jäsenytyneesti kokelas erittelee nikealais-konstantinopolilaisen uskontunnustuksen sisältämiä kirkon neljää ominaispiirrettä ortodoksisen kirkon kannalta.

Hyvässä vastauksessa (10 p.) kokelas erittelee nikealais-konstantinopolilaisen uskontunnustuksen sisältämiä kirkon neljää ominaispiirrettä tuoden esiin vähintään yhden asian kustakin ominaispiirteestä.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas erittelee nikealais-konstantinopolilaisen uskontunnustuksen sisältämiä kirkon neljää ominaispiirrettä jäsenytyneesti ja monipuolisesti.

Vastauksessa voi tuoda esiin esimerkiksi seuraavia näkökohtia:

- **Yksi kirkko** tarkoittaa sitä, että on olemassa yksi, yhtenäinen ortodoksinen kirkko riippumatta kansasta, maasta tai maanosasta.
- Yksi kirkko tarkoittaa opillista ykseyttä. Kaikilla ortodokseilla on sama usko, kirkollinen hierarkia ja sakramentit sekä näkemys Pyhästä Kolminaisuudesta ja sen persoonista.
- Kirkko on yksi, koska sillä on vai yksi Jumala, yksi Henki ja yksi Kristus.

- **Kirkko on pyhä**, koska se on Jumalan pyhittäjä ja koska se on uudistanut liiton ihmisen ja Jumalan välillä Kristuksen ja hänen ylösnousemuksensa kautta.
- Kirkko on pyhä, koska se tarkoittaa Kristuksen ruumista.
- Kirkko on pyhä, koska Pyhä Henki on yksi kolminaisuuden persoonista ja kristillinen kirkko sai alkunsa sen pyhittämänä ensimmäisenä helluntaina Jerusalemissa.
- Kirkko on pyhä, sillä se elää Isän ja Pojan jälkeen Pyhän Hengen aikaa.

- **Kirkon katolisuus** tarkoittaa yleismaailmallisuutta, kaiken kattavaa ja kaikkialla olevaa.
- Sana katolinen tarkoittaa myös kokonaisuutta ja eheyttä. Sillä viitataan siihen, että Jumalan armo ja totuus ovat yhtä runsaina ja täydellisinä läsnä kirkon opissa, jumalanpalveluksissa ja sakramenteissa.
- Katolisuus tarkoittaa myös sitä, että Jumala on läsnä täydellisenä paikalliskirkkojen seurakunnissa.

- **Kirkko on apostolinen**, koska se perustuu apostolien työlle.
- Kristus antoi apostoleille tehtävän eli lähetyskäsken ”menkää ja tehkää kaikki kansat opetuslapsikseni kastamalla ja opettamalla heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen”.
- Ortodoksisessa kirkossa on apostolinen seuraanto (succesio apostolica). Sen mukaan pappeuden sakramentissa piispat, papit ja diakonit on asetettu tehtäviinsä kätten päälle panemisen kautta samalla tavalla kuin apostolit aikoinaan asettivat itselleen seuraajia.
- Kirkko perustuu Kristuksen opetuslapsina olleiden apostolien todistukselle.

9.2. (10 p.)

Vastauksessa arvioidaan sitä, miten jäsentyneesti ja oivaltavasti kokelas tarkastelee kirkon ominaispiirteitä ekumenian kannalta. Myös itse ekumeenisen liikkeen ja sen taustojen tarkastelua pidetään lisäansiona.

Hyvässä vastauksessa (5 p.) kokelas pohtii nikealais-konstantinopolilaisessa uskontunnustuksessa mainittuja kirkon neljää ominaispiirrettä ekumenian kannalta tuoden esiin vähintään kaksi näkökohtaa.

Kiitettävässä vastauksessa (16 p.) kokelas pohtii jäsentyneesti kaikkia nikealais-konstantinopolilaisessa uskontunnustuksessa mainittuja kirkon neljää ominaispiirrettä ekumenian kannalta.

Vastaus voi sisältää esimerkiksi seuraavia näkökohtia:

- Kirkko (kr. ekklesia) tarkoittaa uskovien joukkoa.
- Pyhä Ignatios (k. 117) määritteli kirkon uskovien joukoksi, joka elää tietyllä alueella ja kokoontuu piispan tai papin johdolla toimittamaan eukaristiaa.
- Vanhojen kirkkojen näkemyksen mukaan kirkon **ykseys** on ekumenian näkökulmasta hengellistä ykseyttä kirkon jakaantumisen vuoksi.
- Hengellinen ykseys liittää eri uskontokuntien kristityt yhteen.
- Kirkkojen maailmanneuvosto Genevessä on kristillisten yhteisöjen maailmanlaajuinen elin. Suomen Ekumeeninen Neuvosto toimii paikallistasolla. Näiden ekumeenisten toimijoiden tavoitteena on ykseyden lujittaminen yhteisten arjen tapahtumien kautta.
- Nikealais-konstantinopolilaista uskontunnustusta kutsutaan ekumeeniseksi eli yleiseksi. Sitä käytetään ekumeenisissa tilaisuuksissa.
- Kirkon **pyhyys** on ekumenian näkökulmasta yhteinen piirre kaikissa uskonnoissa.
- Vanhat kirkot (ortodoksinen ja katolinen) katsovat jatkavansa suoraan historiallisesti apostolista perinnettä (**apostolinen**) ja olevansa **katolisia** (sama uskonoppi kaikkialla).
- Tämä on **yksi ekumenian haaste**. Useiden kristillisten kirkkojen itseymmärryksen mukaan ne täyttävät myös uskontunnustuksessa olevan kirkon määritelmän: **yksi, pyhä, apostolinen ja katolinen**.
- Ekumenian **haasteena on ehtoollisyhteyden puuttuminen**. Eräät kristilliset yhteisöt jakavat ehtoollista muillekin kuin omille jäsenilleen. He näkevät ehtoollisyhteyden välineenä, ei päämääränä.